

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
NILSA WAHLA,
predstavljeni 20. marca 2014¹

Zadeva C-255/13

I proti Health Service Executive

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo High Court (Irska))

„Koordinacija sistemov socialne varnosti — Člena 19 in 20 Uredbe (ES) št. 883/2004 — Pojma ‚začasno bivanje‘ in ‚stalno prebivališče‘ — Člen 11 Uredbe (ES) št. 987/2009 — Državljan, ki stalno prebiva v eni državi članici in hudo zboli med počitnicami v drugi državi članici — Začasno bivanje v drugi državi članici več kot 11 let zaradi te bolezni in neobstoja razpoložljivega zdravljenja v prvi državi članici“

1. Zdravstvene težave se lahko pojavijo nenadoma med počitnicami v drugi državi članici. V takih primerih koordinacija socialne varnosti v EU – ki je bila prvotno uvedena z Uredbo (EGS) št. 1408/71,² trenutno pa je urejena z Uredbo (ES) št. 883/2004³ – omogoča zdravljenje v državi članici začasnega bivanja, stroške zdravljenja pa povrne država članica stalnega prebivališča. Vendar če je zdravljenje v tujini še posebno dolgotrajno, ali lahko država članica stalnega prebivališča enostransko ukine kritje zaradi dolgotrajnosti zdravljenja? Drugače povedano, ali lahko prav to izvajanje pravice, ki jo podeljmeta ti uredbi, sčasoma pripelje do izgube te pravice?

2. Za gospoda I se je počitniško potovanje z njegovo partnerico, stran od doma na Irskem, izkazalo za nekaj, kar lahko opišem le kot usodno. Iz več razlogov zdaj živi tam, kjer je zbolel, in sicer v Nemčiji, zato da se tam zdravi. V nekaterih pogledih bi ga bilo mogoče opredeliti kot „zdravstvenega begunca“. Vendar po tem, ko je ostal v Nemčiji več kot 11 let, irska Health Service Executive (zdravstvena služba, v nadaljevanju: HSE) in irska vlada trdita, da za gospoda I ni več mogoče šteti, da stalno prebiva na Irskem. HSE je zato napovedala, da ne bo več krila stroškov zdravljenja gospoda I, zaradi te odločitve pa se je začel postopek pred predložitvenim sodiščem.

1 — Jezik izvirnika: angleščina.

2 — Uredba Sveta z dne 14. junija 1971 o uporabi sistemov socialne varnosti za zaposlene osebe, samozaposlene osebe in njihove družinske člane, ki se gibljejo v Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 35), kakor je bila spremenjena.

3 — Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 72), kakor je bila spremenjena z Uredbo (ES) št. 988/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 (UL L 284, str. 43), Uredbo Komisije (EU) št. 1244/2010 z dne 9. decembra 2010 (UL L 338, str. 35) in Uredbo (EU) št. 465/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2012 (UL L 149, str. 4).

I – Pravni okvir

A – Uredba št. 883/2004

3. Člena 19 in 20 Uredbe št. 883/2004 sta v bistvu nadomestila člen 22 Uredbe št. 1408/71.⁴

4. Člen 19 („Začasno bivanje zunaj pristojne države članice“) določa:

„1. Če v odstavku 2 ni določeno drugače, so zavarovana oseba in njeni družinski člani, ki začasno bivajo v državi članici, ki ni pristojna država članica, upravičeni do storitev, ki jih med začasnim bivanjem potrebujejo iz zdravstvenih razlogov, ob upoštevanju narave storitev in pričakovanega trajanja začasnega bivanja. Te storitve v imenu pristojnega nosilca zagotavlja nosilec v kraju začasnega bivanja v skladu z določbami zakonodaje, ki jo uporablja, kakor da bi bile osebe zavarovane po navedeni zakonodaji.“

5. Člen 20 („Potovanje za pridobitev storitev – Odobritev ustreznega zdravljenja zunaj države članice stalnega prebivališča“) določa:

„1. Če v tej uredbi ni določeno drugače, mora zavarovana oseba, ki potuje v drugo državo članico, da bi prejela storitve med začasnim bivanjem, za odobritev zaprositi pristojnega nosilca.

2. Zavarovana oseba, ki ji pristojni nosilec odobri odhod v drugo državo članico na zdravljenje, ki ustreza njenemu zdravstvenemu stanju, prejme storitve, ki jih v imenu pristojnega nosilca zagotovi nosilec v kraju začasnega prebivališča v skladu z določbami zakonodaje, ki jo uporablja, kakor da bi bila oseba zavarovana po navedeni zakonodaji. Odobri se zdravljenje, ki spada med storitve, določene v zakonodaji države članice, v kateri oseba stalno prebiva, in ji ga ob upoštevanju njenega trenutnega zdravstvenega stanja in verjetnega razvoja bolezni ni možno nuditi v časovnem obdobju, ki je medicinsko utemeljeno.

[...]“

B – Uredba št. 987/2009

6. Člen 11 („Elementi za določitev stalnega prebivališča“) Uredbe (ES) št. 987/2009⁵ določa:

„1. Če se stališča nosilcev dveh ali več držav članic o določitvi stalnega prebivališča osebe, za katero se uporablja [...] [Uredba št. 883/2004], razlikujejo, ti nosilci sporazumno določijo središče interesov zadevne osebe na podlagi celostne ocene vseh razpoložljivih informacij v zvezi z ustreznimi dejstvi, med katerimi so lahko:

- (a) trajanje in neprekinjenost prisotnosti na ozemlju zadevnih držav članic;
- (b) okoliščine osebe, vključno z:
 - (i) značajem in posebnimi značilnostmi vsake dejavnosti, ki jo opravlja, zlasti krajem, kjer se ta dejavnost običajno opravlja, stabilnostjo dejavnosti ter trajanjem vsake pogodbe o delu;
 - (ii) njenim družinskim položajem in družinskimi vezmi;

4 — S členom 90(1) Uredbe št. 883/2004 je bila razveljavljena Uredba št. 1408/71 z učinkom od datuma začetka uporabe Uredbe št. 883/2004 (1. maj 2010).

5 — Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. septembra 2009 o določitvi podrobnih pravil za izvajanje Uredbe (ES) št. 883/2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti (UL L 284, str. 1).

- (iii) opravljanjem kakršne koli nepridobitne dejavnosti;
- (iv) pri študentih, virom njihovega dohodka;
- (v) njenim stanovanjskim položajem, zlasti s tem, kako trajen je;
- (vi) državo članico, za katero se za davčne namene šteje, da je oseba njen rezident.

2. Kadar se zaradi različnih meril na podlagi ustreznih dejstev iz odstavka 1 nosilci ne morejo sporazumeti, se kot odločilen za določitev dejanskega stalnega prebivališča osebe šteje njen namen, kot je razviden iz teh dejstev in okoliščin, zlasti razlogov za njeno selitev.“

II – Dejansko stanje, postopek in vprašanje za predhodno odločanje

7. Gospod I je irski državljan. Delal je tako na Irskem kot v Združenem kraljestvu. Poleti leta 2002 je star 45 let odpotoval na počitnice s svojo partnerico, gospo B, ki je romunska državljanica.

8. Med počitnicami je bil gospod I kot nujen primer sprejet na Universitätsklinikum Düsseldorf (univerzitetna klinika v Düsseldorfu, v nadaljevanju: Uni Klinik) (Nemčija). Gospodu I so najprej diagnosticirali tetanus, pozneje pa se je ugotovilo, da je doživel redok bilateralni infarkt možganskega debla. Jasno je, da je težava pri diagnosticiranju skupaj z učinkom infarkta privedla do tega, da je tetraplegik in da nima gibalnih sposobnosti. Kmalu po maju 2003 so ugotovili, da ima gospod I gensko mutacijo, ki vpliva na sestavo njegove krvi, kar je dejavnik, ki zahteva stalno spremljanje in zdravljenje. Poleg tega so mu po začetku postopka pred High Court diagnosticirali raka, ki ga tudi zdravijo.⁶

9. Gospod I je torej od avgusta 2002 zelo bolan in potrebuje stalno oskrbo in pozornost zdravnikov, ki delajo v okviru Uni Klinik. Tožeča stranka je trenutno v celoti vezana na invalidski voziček, roke pa lahko uporablja le zelo omejeno. Odkar so jo leta 2003 odpustili iz bolnišnice, živi z gospo B, ki skrbi zanj. Živita v najetem stanovanju v Düsseldorfu, ki je primerno za uporabo invalidskega vozička.

10. Gospod I prejema invalidnino iz Irske⁷ in majhno poklicno pokojnino iz Združenega kraljestva. Iz Nemčije ne prejema nobenega nadomestila ali podpore. Gospod I navaja, da je zaradi zdravstvenega stanja in zato, ker potrebuje stalno zdravljenje, prisiljen živeti v Nemčiji – država članica, s katero ima le omejeno povezavo – vendar se želi vrniti na Irsko. Natančneje, gospod I navaja, da v Nemčiji niti nima bančnega računa niti ni lastnik nepremičnine, medtem ko ima na Irskem bančni račun in je redno v stiku s svojima otrokoma (rojenima leta 1991 in 1994). Niti ne govori nemško niti se ni poskušal vključiti v nemško družbo.

11. Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je mogoče sklepati, da je gospod I le malo delal, odkar je zbolel. Ob različnih priložnostih med letoma 2004 in 2007 je predaval za plačilo na univerzi v Düsseldorfu ob pomoči gospe B. Za namene nemškega sistema socialne varnosti je gospa B ta dohodek prijavila kot dohodek gospoda I, saj je prijavljena v tem sistemu. Poleg tega je sprejela odpoved pogodbe o zaposlitvi iz poslovnih razlogov leta 2004, zato da bi ves čas skrbela za gospoda I. V Nemčiji prejema nadomestilo za brezposelnost. Glede na navedbe High Court se gospe B ni priznal nemški ekvivalent dodatka za nego, ker gospod I stalno prebiva na Irskem, irsko zdravstveno zavarovanje pa takega dodatka ni predvidevalo.

6 — Zaradi celovitosti je treba omeniti tudi, da je gospod I doživel srčni napad marca 1998.

7 — Kot je navedla Komisija, se ta dajatev, ki je na seznamu v prilogi X k Uredbi št. 883/2004, v skladu s členom 70(4) navedene uredbe dodeljuje izključno v državi članici, v kateri oseba stalno prebiva, v skladu z njeno zakonodajo in na stroške nosilca v kraju stalnega prebivališča.

12. Odkar je gospod I zbolel, je le redko potoval v tujino. Leta 2004 je odpotoval v Lizbono (Portugalska) zaradi predavanja, nekajkrat pa je odpotoval na Irsko, nazadnje leta 2009. Vendar glede na njegovo stanje High Court navaja, da se stranki strinjata, da je za gospoda I skoraj nemogoče potovati, vsaj z rednimi letalskimi linijami.

13. Stroški oskrbe gospoda I v Nemčiji so bili najprej kriti z obrazcem E 111, ki ga je izdala Irska.⁸ Ta obrazec spada pod člen 19 Uredbe št. 883/2004, ki določa, da je zavarovana oseba, ki začasno biva v državi članici, ki ni pristojna država članica, upravičena do storitev, ki jih med začasnim bivanjem potrebuje iz zdravstvenih razlogov, ob upoštevanju narave storitev in pričakovanega trajanja začasnega bivanja.

14. HSE je marca 2003 spremenila status gospoda I in mu od tega datuma izdala obrazec E 112, katerega veljavnost je bila odtlej podaljšana vsaj dvajsetkrat. Ta obrazec spada pod člen 20 Uredbe št. 883/2004, ki ureja položaj zavarovane osebe, ki ji pristojni nosilec odobri odhod v drugo državo članico zaradi zdravljenja, ki je ustrezno njenemu zdravstvenemu stanju.

15. HSE je 25. novembra 2011 zavrnila podaljšanje obrazca E 112 za gospoda I, saj je menila, da gospod I za namene zakonodaje EU o socialni varnosti stalno prebiva v Nemčiji. Gospod I je pri High Court sprožil upravni spor in predlagal izdajo odredbe, s katero bi se HSE naložilo, naj mu še naprej izdaja obrazec E 112.

16. Ker je High Court dvomilo o razlagi členov 19(1) ter 20(1) in (2) Uredbe št. 883/2004, je prekinilo postopek in Sodišču predložilo to vprašanje:

„Ali je za zavarovanega državljana države članice (prva država članica), ki je bil enajst let hudo bolan zaradi resnega bolezenskega stanja, ki se je prvič manifestiralo, ko je ta oseba stalno prebivala v prvi državi članici, a je bila na počitnicah v drugi državi članici (druga država članica), treba šteti, da v tem obdobju ‚časno prebiva‘ v tej drugi državi članici zaradi uporabe bodisi člena 19(1) ali, alternativno, člena 20(1) in (2) Uredbe št. 883/2004, če je bila zadevna oseba zaradi svoje akutne bolezni in prikladne bližine specialistične zdravstvene oskrbe v tem obdobju dejansko prisiljena fizično ostati v tej državi članici?“

17. High Court je v predlogu za sprejetje predhodne odločbe Sodišču predlagalo, naj odloči po hitrem postopku, določenem v členu 105(1) Poslovnika Sodišča. Na podlagi predloga sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca je predsednik Sodišča s sklepom z dne 18. julija 2013 ta predlog zavrnil.

18. Gospod I, HSE, irska, grška in nizozemska vlada ter Komisija so predložili pisna stališča. Na obravnavi 29. januarja 2014 so gospod I, HSE, irska vlada in Komisija ustno podali stališča.

III – Analiza

A – Splošne ugotovitve

19. Če za trenutek odmislimo tragična dejstva v tej zadevi, se nesporno zastavlja zanimivo in pomembno vprašanje.

8 — Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe pa je razvidno, da gospod I ni imel takega obrazca, preden je poleti leta 2002 odšel na počitnice.

20. Gotovo je, da je gospod I pred počitniškim potovanjem v Nemčijo stalno prebival na Irskem. High Court torej z vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu želi izvedeti, ali glede na okoliščine tega primera ni več mogoče šteti, da gospod I zgolj „začasno biva“ v Nemčiji za namene členov 1(k), 19 in 20 Uredbe št. 883/2004.

21. Opazil sem, da je irska vlada, ko je bila pozvana, da zavzame stališče glede potrebnosti obravnave, odgovorila, da želi, da se Sodišče osredotoči na pojem „začasno bivanje“, ne na pojem „stalno prebivališče“, ki se res ne pojavi v besedilu vprašanja za predhodno odločanje. Vendar, kot bom razložil spodaj, sta ta pojma pravzaprav neločljivo povezana. Ne zdi se mi mogoče, da bi se lahko izognil pojmu „stalno prebivališče“, ko razlagam pojem „začasno bivanje“, kot sta navedena v členih 19 in 20 Uredbe št. 883/2004.

22. Gledano širše, v tej zadevi se prav tako zastavlja vprašanje, ki je lahko težavno s političnega in ekonomskega vidika, in sicer ali lahko država članica „izvozi“ stroške zdravljenja oseb, ki stalno prebivajo na njenem ozemlju, v druge države članice. Tako grška vlada trdi, da se irski organi ne morejo enostransko sklicevati na člen 11 Uredbe št. 987/2009. To vprašanje postane še posebno pereče, če to zdravljenje presega običajne stroške, povezane s podobnim zdravljenjem v državi članici stalnega prebivališča. Po drugi strani pa, ker je zgodba gospoda I tako nenavadna, je ni mogoče šteti za običajen primer.

23. Zdi se, da je predložitevno sodišče v tem predlogu za sprejetje predhodne odločbe nekatere parametre odločno določilo z besedami, s katerimi je oblikovalo vprašanje. High Court je posebne okoliščine tega primera opisalo kot položaj, v katerem „je bila zadevna oseba zaradi svoje akutne bolezni in prikladne bližine specialistične zdravstvene oskrbe v tem obdobju dejansko prisiljena fizično ostati v tej državi članici“.

24. Poleg tega High Court v predlogu za sprejetje predhodne odločbe glede na dejstvo, da gospod I ne more potovati (vsaj ne z rednimi letalskimi linijami), navaja, da se ne predlaga, da bi se gospod I lahko na tej točki vrnil ali bi se moral vrniti na Irsko zaradi zdravstvenega pregleda, da bi pridobil predhodno odobritev za zdravljenje v tujini.

25. Vsekakor ni popolnoma jasno, ali gospod I dejansko lahko prejme primerljivo zdravljenje na Irskem. Gospod I trdi, da tako zdravljenje ni na voljo (oziroma da mu vsaj HSE ni mogla ponuditi takega zdravljenja in hkrati izpolniti njegovih zahtev po pomožni oskrbi, kot je potreba po primernem stanovanju). HSE v pisnih stališčih precej presenetljivo trdi, da so stroški zdravljenja gospoda I v Nemčiji precej nižji od stroškov takšnega zdravljenja na Irskem, če bi se vrnil.⁹ V vsakem primeru je to dejansko vprašanje, o katerem mora torej odločati nacionalno sodišče.

26. V nadaljevanju bom najprej obravnaval pojem „stalno prebivališče“, ki ga je Sodišče že večkrat obravnavalo. Nato bom analiziral pojem „začasno bivanje“ glede na okoliščine primera in argumente, ki so jih navedle stranke, ki so Sodišču predložile stališča.

27. Nazadnje, pojasniti je treba uporabo Uredbe št. 883/2004 *rationae temporis*. Čeprav se je Uredba št. 1408/71 uporabljala, ko je gospod I nenadoma zbolel, jo je nato nadomestila Uredba št. 883/2004. Vendar, kot je navedla Komisija, se vsebinsko pravni položaj v zvezi s tem na splošno v novi uredbi ni spremenil.¹⁰ V vsakem primeru je bila izpodbijana odločba HSE, s katero je bilo zavrnjeno kritje prihodnjih stroškov zdravljenja gospoda I, sprejeta 25. novembra 2011 in torej po začetku veljavnosti Uredbe št. 883/2004. Zato bom svojo presojo oprl na to novejšo uredbo v skladu z besedilom vprašanja za predhodno odločanje.

9 — Vendar je iz spisa, ki je bil posredovan Sodišču, razvidno, da zastopniki HSE menijo, da je tako zdravljenje na Irskem na voljo (glej med drugim elektronsko pošto z dne 19. septembra 2011 med HSE in gospodom I). To je bilo potrjeno na obravnavi.

10 — Vendar glej točko 46 spodaj ter opombi 39 in 41.

B – *Pojem „stalno prebivališče“ iz Uredbe št. 883/2004*

28. V skladu s členom 1(j) Uredbe št. 883/2004 pomeni „stalno prebivališče“ kraj, v katerem oseba običajno prebiva.

29. Ta skromna opredelitev se opira na sodno prakso Sodišča, ki ponuja nadaljnje smernice glede tega pojma. Sodišče je v zvezi z ureditvijo, ki velja za delavce v skladu z Uredbo št. 1408/71, že od nekdaj menilo, da je stalno prebivališče tam, „kjer je običajno središče interesov [delavca]“, in da „če ima delavec stalno zaposlitev v državi članici, se domneva, da tam stalno prebiva, čeprav je pustil svojo družino v drugi državi“. ¹¹ Člen 11(3) Uredbe št. 883/2004 zdaj izraža to zadnjo domnevo. Temu ustrežno je stalno prebivališče izenačeno s središčem interesov osebe.

30. Prav iz tega razloga zavarovana oseba ne more hkrati imeti običajnega prebivališča v dveh ali več državah članicah. ¹²

31. Sodišče je v zvezi z upoštevnimi merili za določitev središča interesov osebe v sodbi Swaddling menilo, da „je treba upoštevati zlasti položaj družine zaposlene osebe, razloge, iz katerih se je preselila, trajanje in neprekinjenost prebivanja, dejstvo (če gre za tak primer), da ima stalno zaposlitev, in njen namen, kot izhaja iz vseh okoliščin“. ¹³

32. V členu 11 Uredbe št. 987/2009 se zdaj kažejo ta merila, kot je navedeno v uvodni izjavi 12 te uredbe. ¹⁴ Kot so v bistvu trdile grška in nizozemska vlada ter Komisija, čeprav se ta določba nanaša na nesporazume med pristojnimi nosilci dveh ali več držav članic in se torej ne uporablja neposredno v zadevi pred predložitvenim sodiščem, vsebuje koristen seznam, v katerem so določena upoštevana merila za določitev stalnega prebivališča zavarovane osebe. Strinjam se z gospodom I, nizozemsko vlado in Komisijo, da ta seznam ni izčrpen, ¹⁵ in z gospodom I ter Komisijo, da ni bil določen noben prednostni vrstni red za merila iz člena 11(1). Vsekakor je zelo pomembno upoštevati, da je Sodišče v sodbi Swaddling pojasnilo, da „trajanja prebivanja v državi članici [...] ni mogoče obravnavati kot bistven element pojma stalnega prebivališča“. ¹⁶

33. Poleg tega je pomembno opozoriti, da točke od (a) do (d) člena 11(3) Uredbe št. 883/2004 določajo nekatere posebne primere položajev, ki zajemajo vezi z državo članico, zaradi katerih lahko ta država članica uporabi svojo zakonodajo za zavarovano osebo. Najobičajnejša položaja sta zaposlitev ali samozaposlitev v državi članici. Čeprav imajo te posebne oblike povezave, brez poseganja v člene od 12 do 16 te uredbe, prednost pred splošnejšim merilom stalnega prebivališča, ¹⁷ jih je mogoče preprosto obravnavati tudi kot posebne odraze tega pojma. V tem smislu je njihov namen zgolj poudariti dejstvo, da je uporaba zakonodaje posamezne države članice na področju socialne varnosti – zaradi stalnega prebivališča ali iz drugega razloga – pogojena s posebno povezavo s to državo članico.

11 — Glej sodbo z dne 17. februarja 1977 v zadevi Di Paolo (76/76, Recueil, str. 315, točki 17 in 19); glej tudi sodbo z dne 8. julija 1992 v zadevi Knoch (C-102/91, Recueil, str. I-4341, točki 21 in 22).

12 — Glej sodbo z dne 16. maja 2013 v zadevi Wencel (C-589/10, točki 48 in 51).

13 — Sodba z dne 25. februarja 1999 v zadevi Swaddling (C-90/97, Recueil, str. I-1075, točka 29).

14 — Besedilo uvodne izjave 12 je tako: „Namen številnih ukrepov in postopkov, predvidenih s to uredbo, je povečati preglednost meril, ki jih morajo nosilci v državah članicah uporabljati v skladu z Uredbo [...] št. 883/2004. Ti ukrepi in postopki izhajajo iz sodne prakse [Sodišča], odločitev Upravne komisije in več kot tridesetletnih izkušenj pri koordinaciji sistemov socialne varnosti v okviru temeljnih svoboščin, določenih s Pogodbo.“ Glej tudi sodbo Wencel, točka 50.

15 — To izhaja iz uporabe izraza „med katerimi so lahko“ v besedilu člena 11(1) Uredbe št. 987/2009 in uporabe izraza „zlasti“ v sodbi Swaddling.

16 — Glej sodbo Swaddling, točka 30.

17 — Glej člen 11(3)(e) Uredbe št. 883/2004.

34. Nazadnje, koristno bi bilo, da se ne spregleda dejstvo, da mnogo primerov, ki se nanašajo na pojem „stalno prebivališče“ za namene koordinacije socialne varnosti, zadeva vprašanje, ali je zavarovana oseba *pridobila* status osebe s stalnim prebivališčem v zadevni državi članici, ker je ta oseba želela prejemati dajatve od države članice, ki je ni želela izplačati.¹⁸ Obravnavana zadeva pa se nanaša na obrnjen scenarij: v kakšnih okoliščinah bi zavarovana oseba lahko *izgubila* ta status in temu primerne ugodnosti?¹⁹

35. Potem ko sem skušal povzeti predpise glede pojma „stalno prebivališče“, bom zdaj podrobneje preučil pojem „začasno bivanje“ glede na posebne značilnosti primera.

C – Pojem „začasno bivanje“ iz Uredbe št. 883/2004

36. Kolikor vem, Sodišče do zdaj še ni pojasnilo pojma „začasno bivanje“ iz Uredbe št. 883/2004. Zato bom podal te pripombe.

37. V skladu s členom 1(k) Uredbe št. 883/2004 „začasno bivanje“ pomeni začasno prebivališče [v angleški različici te uredbe: „stay‘ means temporary residence“].

38. Opredelitev „stay“ („začasno bivanje“) v členu 1(k) angleške različice Uredbe št. 883/2004 se torej sklicuje neposredno na pojem „residence“ („stalno prebivališče“), čeprav je opredeljeno kot „temporary“ („začasno“). V tem smislu gre za krožno opredelitev, ki ni najkoristnejša. Vendar je prav zato poudarjeno dejstvo, da – v nasprotju s trditvijo irske vlade – obeh pojmov ni mogoče obravnavati popolnoma ločeno.

39. V zvezi s pravilno razlago pojma „začasno bivanje“ so bila predložena nekatera mnenja.

40. Irska vlada svari pred prisiljeno razlago členov 19 in 20 Uredbe št. 883/2004 in trdi, da bi bilo treba besedi „začasno“ v opredelitvi pojma „začasno bivanje“ pripisati običajen pomen, in sicer „ki traja omejen čas, ne pa trajno“. Irska vlada poleg tega trdi, da „začasno bivanje“ ni običajno ali trajno in da druge jezikovne različice Uredbe št. 883/2004 podpirajo stališče, da začasno bivanje vključuje obisk druge države članice (tako kot francoska različica, ki uporablja besedo „*séjour*“). HSE pa trdi, da je eden od običajnih pomenov začasnega bivanja „živeti nekje začasno kot obiskovalec ali gost“ in da bi se s tem, da bi se štelo, da gospod I začasno biva v Nemčiji, ta pomen popačil.

41. V zvezi s tem naj najprej pripomnim, da je, kot je bilo navedeno v točki 37 zgoraj, „začasno bivanje“ v angleški različici Uredbe št. 883/2004 opredeljeno kot začasno prebivališče. Ker pa je „stalno prebivališče“ opredeljeno kot kraj, kjer oseba običajno prebiva, se „začasno prebivališče“ lahko brez težav opredeli kot kraj, kjer oseba prebiva začasno. Temu primerno bi se lahko glede na to, da je Sodišče dosledno izenačevalo kraj „stalnega prebivališča“ z običajnim središčem interesov osebe, „začasno bivanje“ razumelo kot začasno središče interesov osebe.

18 — Sodba Swaddling se nanaša na državljana Združenega kraljestva, ki je delal v Franciji približno 13 let – s šestmesečno prekinitvijo v Združenem kraljestvu – nato pa se je vrnil v Združeno kraljestvo in isti mesec zaprosil za dohodkovno podporo. Namen R. Swaddlinga – tam prebiti – ni bil vprašljiv, predmet spora pa je bila zahteva po daljšem obdobju prebivanja pred vložitvijo prošnje za dohodkovno podporo (glej točko 27 te sodbe). V sodbi Knoch, v kateri nemški organi niso priznali nadomestila za brezposelnost, je D. Knoch živela in večino časa tudi delala v Združenem kraljestvu malo več kot dve leti, to obdobje pa je bilo prekinjeno s kratkimi poletnimi obiski Nemčije. Sodba z dne 21. julija 2011 v zadevi Stewart (C-503/09, ZOdl., str. I-6497) se je nanašala na zavrnitev podelitve kratkoročne dajatve za nezmožnost za delo za mlade državljanki Združenega kraljestva z Downovim sindromom, ki je živela približno 11 let v Španiji, med drugim ker je imela tam svoje običajno prebivališče (ki ni bilo sporno). Tako so se ti primeri nanašali na pridobitev dajatve, ne na obdržanje te dajatve.

19 — Na drugi strani pa obravnavani primer res poudarja vprašanje, od katerega trenutka dalje zavarovana oseba ne biva zgolj začasno v drugi državi članici. V sodbi z dne 12. aprila 2005 v zadevi Keller (C-145/03, ZOdl., str. I-2529), ki jo je navedlo predložitveno sodišče, je začasno bivanje v tujini, med katerim so A. Keller nujno zdravili zaradi malignega tumorja, ki ga je imela, trajalo največ 8 mesecev.

42. Drugič, če sledimo isti logiki kot argument iz točk 30 in 38 zgoraj, menim, da obstaja strukturna povezava med pojmom „začasno bivanje“ in „stalno prebivališče“, saj začasno bivanje predpostavlja stalno prebivališče druge. Posledično imajo merila, uporabljena za določitev, da je neki kraj kraj stalnega prebivališča zavarovane osebe, nujno negativen učinek, to je izključitev možnosti, da bi bil lahko ta kraj kraj začasnega bivanja.

43. Tretjič in še pomembneje, uporaba besede „začasno“ opredeljuje pojem „začasno bivanje“. „Začasno“ ne pomeni opredeljeno, temveč bolj nestalno. „Začasno“ torej ne pomeni določenega trajanja. Zato se strinjam s Komisijo, da niti člen 19 niti člen 20 Uredbe št. 883/2004 ne določata nobene posebne časovne omejitve začasnega bivanja. Z drugimi besedami, začasno bivanje ne pomeni nujno krajšega obiska.

44. Če bi se poleg tega zaradi argumentacije same sprejelo, da beseda „*séjour*“ v francoščini pomeni krajši obisk, bi bilo dovolj poudariti, da različne jezikovne različice ne podpirajo nedvoumno tega, kar predlagata irska vlada in HSE.²⁰ Nasprotno, argumentom irske vlade in HSE nasprotuje sistematična razlaga Uredbe št. 883/2004, kot je razloženo v naslednjih dveh točkah.

45. Kot je gospod I pravilno pripomnil, glede na opredelitev iz člena 1(va)(i) Uredbe št. 883/2004 (kakor je bila spremenjena) – ki je določba, ki velja za poglavje 1 naslova III, v katerem je mogoče najti člena 19 in 20 te uredbe – pojem „storitve“, ki je uporabljen tako v členu 19(1) kot v členu 20(1) in (2), vključuje dolgotrajne storitve.²¹ Torej sama struktura Uredbe št. 883/2004 temelji na domnevi, da zavarovana oseba lahko daljše obdobje ostane in prejema storitve v drugi državi članici.

46. Poleg tega je treba poudariti, da po preoblikovanju Uredbe št. 1408/71, ki je prej vsebovala določbo v členu 22(1)(i), da „trajanje obdobja, v katerem se nudijo te dajatve, [...] ureja zakonodaja pristojne države“, te določbe ni več niti v členu 19 niti v členu 20 Uredbe št. 883/2004. Pravzaprav je vprašljivo, ali lahko – glede na novo opredelitev „storitev“ v členu 1(va)(i) Uredbe št. 883/2004 – države članice enostransko določijo omejitve trajanja prejetanja storitev.²²

47. Kljub temu irska vlada še vedno trdi, da namenska razlaga pojma „začasno bivanje“ izključuje sklep, da gospod I zgolj začasno biva v Nemčiji. Ta vlada trdi, da osebi niti Pogodbe niti Uredba št. 883/2004 ne podeljujejo pravice, da izbere sistem socialne varnosti, v katerega bo vključena. Po njenem mnenju je ta uredba ukrep koordinacije, ki je bil zasnovan tako, da zagotavlja, da za eno osebo velja samo ena ureditev. V okoliščinah, v katerih bi po mnenju irske vlade gospod I imel pravico do kritja v okviru nemške ureditve, bi hkratna pravica, da ostane v irskem sistemu, izničila celoten namen sistema. Če bi se ugotovilo, da gospod I začasno biva v Nemčiji, bi bilo mogoče trditi, da zato nima kritja v okviru nemškega sistema socialne varnosti; to po mnenju irske vlade ne bi bilo v skladu s splošnim namenom uredbe.

48. Preden bom v celoti obravnaval mnenje irske vlade glede namenske razlage pojma „začasno bivanje“, bom malo več pozornosti namenil njenemu argumentu, da je gospod I upravičen do vključitve v nemški sistem socialne varnosti.

20 — In res, hiter pregled različnih prevodov besede „začasno bivanje“ v nekaterih drugih uradnih jezikih (nemško: *Aufenthalt*; dansko: *ophold*; špansko: *estancia*; finsko: *oleskelulla*; italijansko: *dimora*; portugalsko: *estada*; nizozemsko: *verblijfplaats*; romunsko: *ședere*; švedsko: *vistelse*) ne kaže nedvoumno, da zajema krajše trajanje.

21 — Ta določba določa: „Storitve“ pomenijo [...] za namene poglavja 1 naslova III (dajatve za bolezen, materinstvo in enakovredne dajatve za očetovstvo) storitve, predvidene v zakonodaji države članice, ki so namenjene za zagotavljanje, razpoložljivost, neposredno plačilo ali povračilo stroškov zdravstvene oskrbe, proizvodov in storitev, ki sodijo pod to oskrbo. *To vključuje dolgotrajne storitve* (moj poudarek). Ta opredelitev je bila vključena z Uredbo št. 988/2009. Vendar razlog za to spremembo ni razviden niti iz uvodnih izjav te uredbe niti iz *travaux préparatoires* (pripravljalnih dokumentov).

22 — Zato razumem ugotovitev Sodišča v sodbi Keller, točka 51, v skladu s katero so države članice svobodne pri določanju trajanja veljavnosti odobritve, ki jo da pristojni nosilec v kraju stalnega prebivališča, da se nanaša samo na obdobje, v katerem se zavarovana oseba lahko zaneša, da bo na podlagi te odobritve prejela storitve v državi članici začasnega bivanja, in ne na njihovo dejansko trajanje.

49. Pravzaprav obe, irska vlada in HSE, trdita, da kljub mnenju High Court, da „ta zadeva spada med [člena 19 in 20 Uredbe št. 883/2004]“, ni nobene nevarnosti za luknjo v kritju za gospoda I. HSE navaja, da „bodo nemški organi krili stroške zdravstvene oskrbe [gospoda I], če je v njihovem sistemu“, in da, „kolikor HSE ve, so se nemški organi strinjali s tem, da bi bil [gospod I] prenesen v njihov sistem zaradi zdravstvene oskrbe“. Glede na prvo pripombo irska vlada navaja, da „bo [gospodu I] dovoljeno vključiti se v nemški sistem, če bo sodeloval, tako da bo zaprosil za tako kritje“, in da je poleg tega „[gospod I] upravičen do vključitve v nemški sistem“.

50. Razen dejstva, da nemška vlada ni potrdila nobene od teh trditev, imata irska vlada in HSE deloma prav. Kot je bilo navedeno zgoraj, nihče ne more imeti hkrati več stalnih prebivališč zaradi koordinacije socialne varnosti. Če gospod I nima stalnega prebivališča na Irskem, potem bi bilo mogoče šteti, da ima za namene Uredbe št. 883/2004 stalno prebivališče v Nemčiji. Če je njegovo središče interesov tam, lahko pri nemškem pristojnem nosilcu vloži prijavo za vključitev v sistem socialne varnosti v Nemčiji v skladu s postopkom, določenim v členu 3(2) Uredbe št. 987/2009.²³

51. Vendar to očitno ni tisto, kar si želi gospod I, in zdi se, da gredo pripombe irske vlade in HSE vsekakor namerno mimo bistva. Napotek, za katerega se prosi Sodišče, se nanaša prav na vprašanje, ali je mogoče za osebo, ki je v položaju, v kakršnem je gospod I, reči, da zgolj začasno biva v državi članici, v kateri se zdravi, in ali mora torej plačati za nadaljevanje (domnevno dragega) zdravljenja, ki ga potrebuje oseba, kot je gospod I, prvotna država članica stalnega prebivališča ali pa država članica, v kateri zdravljenje poteka.

52. Čeprav irska vlada pravilno poudarja, da člen 3(2) Uredbe št. 987/2009 zahteva, naj zavarovana oseba sodeluje z upoštevним pristojnim nosilcem, zato da se določi zakonodaja, ki se uporablja za to osebo, pa ta obveznost velja tudi *vice versa* v skladu s členom 3(4) te uredbe glede zadevne osebe.²⁴

53. Poleg tega, če želi pristojni nosilec omejiti ali zavrniti dajatve, ki se izplačujejo osebi, za katero velja njegova zakonodaja, ker je ta oseba stalno prebivališče prenesla v drugo državo članico, menim, da – v skladu s členom 3(4) *in fine* Uredbe št. 987/2009 v povezavi s členom 11(1) iste uredbe in, splošneje, v skladu s členom 20²⁵ in načelom lojalnega sodelovanja, določenega v členu 4(3) PEU – taka obveznost sodelovanja nastane tudi v zvezi z nosilci drugih vpletenih držav članic.²⁶ Tem nosilcem mora biti dana možnost, da izjavijo, ali se strinjajo z ugotovitvijo, da je zadevna oseba spremenila stalno prebivališče, saj ima taka ugotovitev zanje očitno lahko finančne posledice. Nasprotno mnenje bi členu 11(1) Uredbe št. 987/2009 odvzelo polni učinek, ki je prav v tem, da se razrešijo razlike v mnenjih med nosilci dveh ali več držav članic glede stalnega prebivališča osebe.

23 — Ta določba določa, da „[o]seba, za katero se uporablja [Uredba št. 883/2004], je zadevnemu nosilcu dolžna posredovati informacije, dokumente ali dokazila, ki so potrebna za ugotovitev njenega položaja ali položaja njene družine, za določitev ali ohranitev njenih pravic in obveznosti ter za določitev zakonodaje, ki se uporablja, in njenih obveznosti po tej zakonodaji.“

24 — V skladu s to določbo „[z]adevni nosilci nemudoma in v vseh primerih v rokih, določenih v zakonodaji zadevne države članice, zadevni osebi posredujejo informacije in izdajo dokumente, kolikor je to potrebno za uporabo [Uredbe št. 883/2004] in [Uredbe št. 987/2009]. Zadevni nosilec sporoči svojo odločitev prosilcu, ki stalno ali začasno prebiva na ozemlju druge države članice, neposredno ali prek organa za zvezo države članice, v kateri stalno ali začasno prebiva. Pri zavrnitvi dajatev navede tudi razloge za njihovo zavrnitev, pravna sredstva in roke za pritožbo. Kopija te odločitve se pošlje drugim udeleženiim nosilcem.“

25 — Naslov te določbe je „Sodelovanje med nosilci“.

26 — Glej v zvezi s položajem, podobnim tu obravnavanemu, sodbo z dne 25. februarja 2003 v zadevi IKA (C-326/00, Recueil, str. I-1703, točki 51 in 52). Ta zadeva se je nanašala na upokojenca, ki je prebival v Grčiji in je imel kronično srčno bolezen. Medtem ko je bival v Nemčiji, se je upokojenec, ki je pred tem prejel obrazec E 111 (katerega veljavnost je bila omejena na približno 1,5 meseca), moral zdraviti. Nemški nosilec v kraju začasnega bivanja je prosil grškega nosilca, naj izda obrazec E 112, ta pa je to zavrnil.

54. V zvezi s tem ne morem, da ne bi pripomnil, da – razen nekaj dvostranske korespondence med HSE in Komisijo – predlog za sprejetje predhodne odločbe ne vsebuje nobene informacije o sporazumu med irskimi in nemškimi organi.²⁷ Zato ne morem razumeti, kako bi lahko trditev, da gospod I ni sodeloval z zadevnim(i) nosilcem(i), oprostila irske organe njihove ustrezne obveznosti sodelovanja z nemškimi organi.²⁸

55. Zato argumenta irske vlade in HSE v zvezi s pripravljenostjo nemških organov, da sprejmejo gospoda I v svoj sistem socialne varnosti in da nosijo finančno breme za njegovo zdravljenje, ni treba dalje obravnavati.

56. Če se vrnem k namenu Uredbe št. 883/2004, sem že imel priložnost navesti,²⁹ da se s to uredbo koordinirajo sistemi socialne varnosti, ki obstajajo v državah članicah. Njen namen je doseči cilj, določen v členu 48 PDEU, s preprečevanjem negativnih učinkov, ki bi jih lahko imelo izvajanje pravice do prostega gibanja delavcev v zvezi z dajatvami socialne varnosti, do katerih so upravičeni delavci in njihove družine.³⁰ Vendar v skladu z uvodno izjavo 4 Uredbe št. 883/2004³¹ ta uredba ne vzpostavlja skupnega sistema socialne varnosti, ampak dovoljuje obstoj različnih nacionalnih sistemov socialne varnosti, njen edini cilj pa je zagotoviti koordinacijo teh sistemov. V skladu s členom 11(1) za osebe, za katere se uporablja ta uredba, „velja zakonodaja ene same države članice“, ki se določi v skladu s pravili iz naslova II.³² Torej omogoča, da še naprej obstajajo različni sistemi, pri čemer se ustvarjajo različni zahtevki do različnih nosilcev, do katerih je vlagatelj zahtevka neposredno upravičen na podlagi bodisi samo nacionalnega prava bodisi nacionalnega prava, ki ga – če je to potrebno – dopolnjuje pravo EU.³³

57. Torej je namen mehanizma koordinacije, določenega z Uredbo št. 883/2004, da se določi ena država članica, ki je na koncu odgovorna za zahtevke zavarovanih oseb. Obratno, ta uredba ima dopolnilen cilj, in sicer preprečiti, da bi zavarovane osebe uveljavljale odgovornost drugih držav članic, če nimajo nobenih neposrednih pravic do tega. Z monetarnega vidika je torej namen Uredbe št. 883/2004, čeprav posredno, tudi omejiti načelo finančne solidarnosti med državami članicami.

58. Tako je razvidno, da se s sistemom, ki ga vzpostavlja Uredba št. 883/2004, skuša razrešiti svojevrstna napetost med na eni strani potrebo po tem, da se olajša odobritev dajatev zavarovanim osebam, ki so uresničevale pravico do prostega gibanja, in na drugi strani potrebo po varstvu javne blagajne držav članic, ki niso odgovorne za te zavarovane osebe na podlagi zakonodaje o socialni varnosti, bodisi na nacionalni ravni bodisi na ravni EU.

27 — Informacije iz nacionalnega spisa, ki je bil predložen Sodišču, vendarle vsebujejo nekatere znake komunikacije med HSE in pristojnim nemškim nosilcem. Pravzaprav se zdi, da je bila HSE v stiku z Deutsche Verbindungsstelle Krankenversicherung – Ausland (nemška kontaktna točka za zdravstveno zavarovanje za tujino) med drugim 14. septembra 2011 oziroma približno takrat v zvezi z mogočo zamenjavo obrazca E 112 z obrazcem E 106 za gospoda I (zdaj obrazec S1), vendar neuspešno.

28 — Na obravnavi je irska vlada navedla, da je bil razlog, da se ni uporabil postopek iz člena 11(1) Uredbe št. 987/2009, ta, da se „stališča“ HSE in pristojnega nemškega nosilca niso „razlikovala“. Vendar ne razumem, kako to vpliva na obveznost sodelovanja, ki jo ima pristojni nosilec države članice stalnega prebivališča, če ta, čeprav nosilec druge države članice ni uradno zavzel stališča, vseeno zavrne kritje zaradi prenosa stalnega prebivališča, po njegovem mnenju, v to drugo državo članico. V zvezi z obveznostjo gospoda I, da sodeluje s HSE, je njegov zastopnik navedel, da je gospod I ponudil, da ga lahko pregleda zdravnik, ki ga imenuje HSE, če bi bil zaradi njegovega stanja pregled opravljen v Nemčiji.

29 — Glej moje sklepe predloge, predstavljene 29. maja 2013 v zadevi Brey (C-140/12, točke 46 in od 51 do 53).

30 — Glej sodbo Sodišča v zadevi Brey, točka 51.

31 — V uvodni izjavi 4 je navedeno, da je „[t]reba [...] spoštovati posebne značilnosti nacionalnih zakonodaj na področju socialne varnosti in zato oblikovati le sistem koordinacije“.

32 — Glej tudi uvodno izjavo 15 Uredbe št. 883/2004, v kateri je navedeno, da mora „[z]a osebe, ki se gibljejo v [Evropski uniji], [...] veljati sistem socialne varnosti ene same države članice, da bi se preprečilo prekrivanje določb nacionalnih zakonodaj, ki se uporabljajo, in zaplete, ki lahko iz tega izhajajo“.

33 — Glej sodbo Brey, točka 43.

59. Zato ni popolnoma pravilno trditi, tako kot trdi irska vlada, da Uredba št. 883/2004 ne daje osebi nobene pravice izbrati sistem socialne varnosti, v katerega želi biti vključena. V skladu z osnovnim načelom prostega gibanja oseb, ki ga uredba skuša spodbujati, je kraj, kjer oseba običajno prebiva, od vsega začetka posledica globoko osebne odločitve. Ta odločitev bi bila lahko na primer živeti in delati v drugi državi članici enako kot državljani te države; ali pa tudi, da tega ne stori.

60. Iz istega razloga v položajih nenačrtovane nujne zdravstvene pomoči ni smiselno govoriti o „odločitvi“; niti ni mogoče primerjati položaja nekoga, ki se je prisiljen zdraviti v drugi državi članici, z nekom, ki je lahko to storil prostovoljno. Pravzaprav v skladu s predlogom za sprejetje predhodne odločbe – ki je edina referenčna točka za Sodišče glede dejstev v tej zadevi – ni nobenega dvoma, da gospod I nima izbire. Predložitveno sodišče poudarja, da ima gospod I že 11 let resno bolezen, ki se je prvič pokazala, ko je bil na počitnicah v Nemčiji, in da je zdaj zaradi akutne bolezni in prikladne bližine specialistične zdravstvene oskrbe dejansko prisiljen fizično ostati v Nemčiji.

61. Zato se ne strinjam z irsko vlado, da namenska razlaga Uredbe št. 883/2004 pripelje do sklepa, da se je oseba, ki je v zdravstvenem stanju, v kakršnem je gospod I, nekako „odločila“ ostati v Nemčiji in zato tam običajno prebiva. Pravzaprav dejstvo, da je HSE nenehno izdajala obrazec E 112 za njegovo zdravljenje, govori samo zase.³⁴ V vsakem primeru je treba pri presoji, ali lahko gospod I izbira, kje živi, upoštevati njegovo *trenutno* zdravstveno stanje, za katero velja, da se je skozi leta slabšalo.

62. Glavni argument v podporo stališču, da gospod I ne biva več zgolj začasno v Nemčiji za namene členov 19 in 20 Uredbe št. 883/2004, je, da tam živi več kot 11 let. Nizozemska vlada, ki jo v tej točki v bistvu podpirata irska vlada in HSE, trdi, da je dolgo obdobje v drugi državi članici zelo pomembno za določitev stalnega prebivališča.

63. S tem se ne strinjam. Temu stališču v bistvu nasprotujejo zgoraj navedena presoja v sodbi Swaddling³⁵ ter druge podobne sodbe.³⁶

64. Menim, da samo dejstvo, da zavarovana oseba biva v drugi državi članici zaradi zdravljenja v obdobju, ki bi ga bilo mogoče opisati kot dolgo (ali celo zelo dolgo), ne more samo po sebi zadostovati za določitev (ali izpodbijanje) običajnega prebivališča. Ravno zaradi želje osebe, da se pozdravi in vrne *domov*, tako trajanje bivanja nima samodejne posledice, da se začasno središče njenih interesov spremeni v običajno središče njenih interesov.³⁷

34 — Kot je Komisija navedla na obravnavi, dejstvo, da so bili ti obrazci izdani iz sočutja, kot trdi irska vlada, ne more odvrniti od dejstva, da so bili izdani z vsemi posledicami, ki jih to ima.

35 — Navedena v točki 31 zgoraj.

36 — V zvezi s tem glej sodbo Knoch, točki 26 in 27 ter navedena sodna praksa, v kateri je Sodišče v zvezi s členom 71(1)(b)(ii) Uredbe št. 1408/71 (v katerem je bila urejena koordinacija izplačevanja nadomestil za brezposelnost) odločilo, da v zvezi s pojmom stalnega prebivališča, uporabljenega v tej določbi, „ni natančne opredelitve merila dolžine odsotnosti in [...] ni izključno merilo“ in še da „nobena določba v Uredbi št. 1408/71 ne določa roka, po katerem se člen 71(1)(b)(ii) ne sme več uporabiti“.

37 — Glede na informacije v nacionalnem spisu, ki je bil predložen Sodišču, naj bi se gospod I skušal vrniti na Irsko in je v zvezi s tem zaprosil med drugim za pomoč HSE, vendar zaman. To je na obravnavi omenil tudi zastopnik gospoda I – HSE tega ni komentirala.

65. To stališče podpira člen 25(A)(3) Uredbe št. 987/2009.³⁸ Smisel te določbe potrjuje, da zavarovana oseba, ki nujno potrebuje zdravljenje med začasnim bivanjem v drugi državi članici, ne bi smela biti prisiljena prekiniti tega zdravljenja, zato da bi se vrnila v državo članico stalnega prebivališča in poiskala podobno zdravljenje, če to iz zdravstvenih razlogov ne bi bilo pametno. Pravzaprav je Sodišče odločilo, da tudi če je mogoče, da je zdravljenje, ki je potrebno zaradi sprememb zdravstvenega stanja zavarovane osebe med začasnim bivanjem v drugi državi članici, povezano s kronično boleznijo in torej s trdovratno ali dolgotrajno boleznijo, to ne zadostuje, da bi se ji preprečilo zdravljenje.³⁹

66. Iz točno tega razloga menim, da ni logično, da bi člen 11(2) Uredbe št. 987/2009 namenoma postavil namen zavarovane osebe na nižjo raven kot objektivna merila, naštetja v členu 11(1). Iz zadnje določbe izhaja, da je namen zavarovane osebe pomemben samo, če stalnega prebivališča ni mogoče določiti na podlagi meril, naštetih v členu 11(1). Namen te uredbe naj bi bil kodificirati med drugim sodno prakso Sodišča glede upoštevnihih meril v zvezi z vprašanjem običajnega prebivališča. Vendar menim, da presoja Sodišča v sodbi Swaddling⁴⁰ ne uvaja hierarhije med različnimi merili, ki jih je treba upoštevati, in je ni mogoče razumeti tako, da pomeni, da je namen, čeprav podprt z okoliščinami, manj vreden kot druga upoštevna merila. Središče interesov osebe mora vsekakor temeljiti na celostni oceni vseh razpoložljivih informacij v zvezi z ustreznimi dejstvi, kot priznava tudi Komisija v pisnih stališčih.

67. Vsekakor, kot sem omenil v točki 32 zgoraj, se člen 11 Uredbe št. 987/2009 v obravnavanem primeru ne uporabi neposredno. To, da bi se v skladu s to določbo namen lahko opredelil kot manj pomembno merilo, torej nima nobenega pomena za presojo, kje je središče interesov gospoda I.

68. Poleg tega bi poudaril dejstvo, da je Sodišče odločilo, da v Uredbi št. 1408/71 nič ne kaže na to, da se denarne dajatve za invalidnost lahko prenehajo izplačevati, ker prejemnik prebiva na ozemlju države članice, ki ni država članica, v kateri je nosilec, odgovoren za plačilo.⁴¹ Ne vidim nobenega razloga za drugačno stališče v zvezi z zagotavljanjem storitev v obliki zdravljenja, katerega namen je pomagati osebi, ki je v takem fizičnem stanju, v kakršnem je gospod I, in ne v obliki denarnih dajatev.⁴² Zato, če država članica nima niti pravice prenehati zagotavljati tako dajatev, kadar zadevna oseba dejansko stalno prebiva v tujini, si je še težje predstavljati, kako bi to lahko storila, če je vprašanje stalnega prebivališča sporno.

69. Glede na zgornjo razpravo menim, da ni mogoče določiti zlatega pravila glede tega, koliko časa je pravzaprav treba živeti v drugi državi članici, da bi „začasno bivanje“ postalo „stalno prebivališče“. Vendar naj dodam, da do tako pomembnega pravnega dogodka ne bi smelo priti spontano in aleatorno. Spomniti je treba, da je – kot je priznala HSE – „namen zakonodaje EU o zdravju zagotoviti, da ni nobenih praznin in da oseba ne ostane brez finančnih sredstev zgolj zato, ker je v drugi državi članici“.

38 — Člen 25(A)(3) določa: „[s]toritve iz člena 19(1) [Uredbe št. 883/2004] obsegajo storitve, ki se zagotavljajo v državi članici začasnega prebivališča v skladu z njeno zakonodajo in so potrebne iz zdravstvenih razlogov, tako da se zavarovana oseba pred predvidenim koncem začasnega prebivanja ne bi bila prisiljena vrniti v pristojno državo članico, da bi bila deležna potrebnega zdravljenja“.

39 — Glej sodbo IKA, točka 41. Sodba se je sicer nanašala na položaj upokojenca, za katerega je v tistem času veljala posebna določba iz člena 31 Uredbe št. 1408/71, in ne člen 22. Vendar so v skladu z Uredbo št. 883/2004 pravila o začasnem bivanju upokojenec v državi članici, ki ni država stalnega prebivališča, v celoti izenačena s pravili, ki veljajo za druge zavarovane osebe; glej člen 27(1), (2) in (3) zadnjenavedene uredbe. Poleg tega je Sodišče odločilo, da če je bil izdan obrazec E 112 na podlagi člena 22(1)(c) Uredbe št. 1408/71 za prejemanje storitev v tujini – kot v primeru gospoda I – te storitve „zajemajo celotno oskrbo, ki zagotavlja učinkovito zdravljenje bolezni, ki jo ima zadevna oseba“; glej sodbo z dne 16. marca 1978 v zadevi Pierik (117/77, Recueil, str. 825, točka 15 (moj poudarek)).

40 — Navedena v točki 31 zgoraj.

41 — Glej sodbo z dne 20. junija 1991 v zadevi Newton (C-356/89, Recueil, str. I-3017, točka 21). Glej tudi sodbo Stewart, točka 62, v kateri Sodišče ni razlikovalo med pridobitvijo ali obdržanjem take dajatve. Ta sodna praksa se nanaša na člen 10 Uredbe št. 1408/71, in ne na člen 10a (zdaj člen 70(4) Uredbe št. 883/2004), ki se nanaša na posebne dajatve, za katere se ne plačujejo prispevki, katerih izplačevanje v tujino je seveda omejeno.

42 — Lahko dodam, da gospod I prejema denarno dajatev iz Irske (invalidnino), ki se ne more izplačevati v tujino in ki uresničuje podoben namen.

70. Zato naj k pripombam iz točk 52 in 53 zgoraj v zvezi z obveznostmi vpletenih strank še dodam, da zavarovana oseba ne more biti kar izključena iz sistema socialne varnosti, v katerega je bila doslej vključena, brez vnaprejšnjega opozorila. To bi zahtevalo bodisi ukrepanje te osebe v zvezi s prenosom stalnega prebivališča znotraj Evropske unije (pri čemer bi bilo treba novega pristojnega nosilca obvestiti o tem prenosu v skladu s členom 3(2) Uredbe št. 987/2009) bodisi vsaj sporazum med zadevnimi nosilci dveh ali več držav članic, kot je določeno v členu 11(1) Uredbe št. 987/2009. Zaradi tega sporazuma bi ta oseba imela priložnost izpodbijati to stališče v primeru nestrinjanja (kot je v obravnavanem primeru) v skladu s členom 3(4) Uredbe št. 987/2009.

71. Za konec menim, da je treba pojem „začasno bivanje“, ki je uporabljen v Uredbi št. 883/2004 (na primer členi 1(k), 19 in 20), razlagati tako, da pomeni začasno središče interesov osebe. Prisilno bivanje v državi članici iz zdravstvenih razlogov – celo za zelo dolgo obdobje – samo po sebi ne povzroči, da bi kraj zdravljenja, ki je bil doslej začasno središče interesov osebe, samodejno postal kraj običajnega prebivanja za namene te uredbe.

72. Kot se strinjajo vse stranke, ki so Sodišču predložile pisna stališča, mora vsekakor High Court uporabiti pravo glede na dejansko stanje in določiti kraj stalnega prebivališča gospoda I na podlagi celostne ocene vseh upoštevnihih okoliščin, vključno s tem, ali je gospod I še naprej prisiljen ostati v Nemčiji iz zdravstvenih razlogov, zato da prejme potrebno zdravljenje. Naj omenim dejstvo, da kljub več okoliščinam, ki kažejo na drugačno stališče, predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe začasno meni, da bi bilo treba na vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti pritrdilno.

IV – Predlog

73. Glede na zgoraj navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanje, ki ga je predložilo High Court (Irska), odgovori:

Člen 1(k) Uredbe (ES) št. 883/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2004 o koordinaciji sistemov socialne varnosti je treba razlagati tako, da za namene členov 19 in 20 te uredbe prisilno začasno bivanje zavarovane osebe več kot 11 let v državi članici, ki ni država članica stalnega prebivališča, zaradi hude bolezni, ki se je prvič pokazala, ko je bila na počitnicah v tej državi članici, če je bila ta oseba zaradi akutne bolezni in bližine specialistične zdravstvene oskrbe dejansko prisiljena fizično ostati v tej državi članici za to obdobje, samo po sebi ne povzroči, da ta oseba ne bi smela biti več obravnavana, kot da zgolj začasno biva v državi članici zdravljenja. Predložitveno sodišče je pristojno za določitev kraja stalnega prebivališča te osebe na podlagi celostne ocene vseh upoštevnihih okoliščin, vključno s tem, ali je ta oseba iz zdravstvenih razlogov še naprej prisiljena ostati v državi članici zdravljenja, zato da prejme potrebno zdravljenje.